

Liite 1. Hankinnan kohteen kuvaus

MAASEUTUPOLITIIKAN NEUVOSTON ARVIOINTI

1. Taustaa

1.1. Maaseutupolitiikan neuvoston kuvaus

Kansallista maaseutupolitiikkaa on järjestelmällisesti toteutettu Suomessa yli 30 vuotta. Vuoden 2016 alussa kansallinen maaseutupolitiikka siirtyi työ- ja elinkeinoministeriöstä maa- ja metsätalousministeriöön. Samalla muutettiin myös maaseutupolitiikan rakenteita. Yli 20 vuotta maaseutupolitiikkaa ohjanneen hallintaverkoston, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (YTR), silloinen toimintakausi lopui vuoden 2015 lopussa. Syksyn 2015 aikana valmisteltiin uutta hallintaverkostoa, jonka nimeksi annettiin Maaseutupolitiikan neuvosto (jatkossa MANE).

Valtioneuvosto on asettanut nykyisen MANEn kaudelle 1.5.2016-31.12.2020. Neuvoston puheenjohtajana toimii maa- ja metsätalousministeri ja varapuheenjohtajana toimii elinkeinoministeri. Jäseniä on 35 ja heillä on nimetyt varajäsenet. Organisaatioiden määrää MANEn jäsenenä on lisätty. MANE jatkaa aiemmin toimineiden valtioneuvoston asettamien ja sisäministeriön tai maa- ja metsätalousministeriön nimittämien Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmien työtä.

Maaseutupolitiikan neuvoston tehtävänä on tukea valtioneuvostoa poikkihallinnollisissa ja strategisesti tärkeissä maaseutupoliittisissa kysymyksissä. MANE johtaa ja linjaa maaseutupolitiikan toteuttamista.

Maaseutupolitiikan neuvoston tehtäviä toteuttaa maaseutupolitiikan laaja yhteistyöverkosto neuvoston johdolla. Keskeisiä toteuttajia ovat maaseutupolitiikan sihteeristö ja teemaverkostot. Poikkihallinnollinen ja eri toimijoista koostuva sihteeristö valmistelee neuvostossa käsiteltävät asiat ja toteuttaa neuvostolle asetettuja tehtäviä yhdessä teemaverkostojen kanssa. Sihteeristössä on noin 25 jäsentä. Lisäksi MANE voi tarvittaessa asettaa työryhmiä.

MANEn teemaverkostoja on tällä hetkellä viisi: Harvaan asutun maaseudun -verkosto (HAMA), Svenskfinland som brobyggare och pilotområde (IDNET), Elinvoimainen toimintaympäristö -verkosto (INFRA), Kansalaistoiminta ja hyvinvointi -verkosto (KAHVEE) ja Osaaminen ja työllisyys -verkosto (OTE).

MANEn työtapoihin kuuluvat varsinaisen MANEn, sihteeristön ja teemaverkostojen lisäksi tutkimus- ja kehittämishanketoiminta, maaseutupolitiikan ohjelmat, tiedotustoiminta, kampanjointi, mielipidevaikuttaminen, kumppanuuden edistäminen eri tasoilla, maaseutuvaikutusten arviointi sekä kansainvälinen toiminta.

MANEn tehtävät asettamiskirjeen mukaan ovat:

1. Päätäjien tukeminen poikkihallinnollisissa ja strategisesti tärkeissä maaseutupoliittisissa kysymyksissä sekä hallituksen maaseutupoliittisten linjausten valmistelu ja toteuttaminen hallituksen apuna
2. Maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman 2014–2020 toteuttaminen ja seuranta hallinnonalojen ja hallinnon ulkopuolisten toimijoiden yhteistyönä
3. Maaseutupolitiikan ja maaseudun kehittämisen rakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen verkostomaiseen toimintaan ja kumppanuuteen perustuen ja tukemaan paikkaperustaista politiikkaa

4. Teemakohtainen kehittämistyö erikseen määritellyissä asiakokonaisuuksissa
5. Maaseutuvaikutusten arvioinnin kehittäminen ja käyttöön oton edistäminen ja seuranta
6. Maaseutututkimuksen ja -osaamisen vahvistaminen mm. valtakunnallisilla maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeilla
7. Maaseututoimijoiden kansallisen ja kansainvälisen verkostoitumisen ja kokemustenvaihdon edistäminen
8. Vaikuttaminen eri hallinnonaloilla vireillä oleviin maaseutupoliittisesti merkittäviin hankkeisiin
9. Maaseudun, saariston ja kaupungin vuorovaikutuksen ja yhteistyön edellytysten parantaminen yhdessä kaupunki- ja saaristopolitiikan toimijoiden kanssa
10. Kansallisen ja EU:n maaseutu- ja aluepolitiikan yhteensovittamiseen osallistuminen

MANEn toimintaa säätelee Laki maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta (1507/2015).

1.2. Aikaisemmat arvioinnit

Toteutettavassa arviointityössä tulee huomioida aikaisempien arviointien, *Maaseutupoliitiikan yhteistyöryhmän (YTR) arviointitutkimus* (Liite 3) sekä *Maaseutupoliitiikan verkostojen arviointi 2016* (Liite 4), keskeisiä johtopäätöksiä.

Maaseutupoliitiikan yhteistyöryhmän (YTR) arviointi, julkaistu vuonna 2012

TK-Eval suoritti yhdessä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin ja Suomen Aluetutkimus FAR:in kanssa maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta Maaseutupoliitiikan yhteistyöryhmän (YTR) arvioinnin. Vuonna 2012 julkaistun arvioinnin mukaan maaseutupoliitiikan toimintatavassa on syytä huomioida ainakin seuraavat ydinasiat:

1. Toiminta on rakennettava yhä enemmän vaikuttavuuteen tähtäävien toimintojen ketjuksi. Jokaisen yksittäisen toimenpiteen, ml. teemaryhmät ja tutkimushankkeet ja kehittämishankkeet, on kuitenkin tuotettava selvää, kaikkien ymmärtämää, lisäarvoa kokonaistavoitteen saavuttamiseen.
2. Kokonaisohjelmaa on terävöitettävä; vain muutama keskeinen temaattinen tavoite ja niille perusteltu määrä toimenpiteitä.
3. Toimivan vaikutusväylän rakentaminen: jokaisen maaseutupoliitiikan verkoston toimijan on tiedettävä, miten ja mitä kautta tehty työ saavuttaa sille asetetun vaikuttavuustavoitteen.
4. Tehtävä kiteytyy kolmeen kohtaan: 1. kriittisten maaseutupoliittisten toimenpiteiden tunnistaminen, 2. oman roolin kiteytys ja auktorisointi, 3. edellisistä kohdista johtuvien kehittämissuhteiden vastuutus ja johtaminen; siirtyminen entistä systemaattisempaan ja sitoutuneempaan toimintaan ja sen myötä tuloksellisempaan kehittämistyöhön.
5. Ydin-YTR:n muotoileminen voimakkaammaksi (kokoonpano, edustajien ja johdon sitoutuneisuus). Nyt kokoonpano ei takaa vahvaa toimijaa.

Maaseutupolitiikan verkostot -arviointiraportti 2016

TK-Eval suoritti maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta Maaseutupolitiikan neuvoston (MANE) vuonna 2016 toimivien verkostojen arvioinnin. Arvioinnin johtopäätöksissä nostettiin mm. seuraavia asioita verkostojen toiminnan kehittämisen osalta:

- Verkostojen tulisi olla yhteydenpitäjä MANEn ja valtakunnallisen maaseutupolitiikan toteuttajien suuntaan ja ottaa vankempi asema mielipidevaikuttajana ja aktivoijana sekä lobbaajana.
- Verkostojen sisällä koetaan verkostojen merkitys maaseutupolitiikan toimijoina tärkeänä ja pidetään teemaverkosto-tyyppistä työskentelyä oikeana toimintatapana.
- Verkostojen edistettävänä olevista teemoista enemmän huomiota tulisi suunnata osaamiseen ja koulutukseen maaseudulla. Kansainvälinen yhteistyö vaatii verkostoilta jatkossa myös lisähuomiota, samoin kuin muiden MANEn tehtävien toteuttaminen. Verkostojen yhteisessä viestinnässä riittää myös kehittämistä jatkossa.
- Verkostoilla tulee olla mahdollisuus jatkossakin työskennellä toisaalta ennalta sovittujen asioiden kimpussa pitkäjänteisesti, toisaalta myös reagoimalla ja tarttumalla ajankohtaisiin asioihin.
- Verkostojen vahvuutena on, että niillä on suhteellisen vapaat kädet tehdä ja vastata ajankohdaisiin asioihin. Verkostojen parista pitää pystyä ottamaan kantaa asioihin ilman esim. taustaorganisaation asettamia rajoitteita.
- MANEn tulisi myös paremmin hyödyntää verkostossa olevaa asiantuntijuutta, toisaalta verkostoista pitäisi nousta asioita MANE:ssä käsiteltäväksi. MANE:ltä kaivataan selkeämpää otetta maaseutupolitiikan verkoston johtamisessa.

2. Tehtäväkuvaus ja tulosten hyödyntäminen

2.1. Sisältö

Arviointi kohdistuu Maaseutupolitiikan neuvoston (MANE) toimintaan kokonaisuudessaan, miten MANE on onnistunut kansallisen maaseutupolitiikan toteuttamisessa sekä toiminnassaan yleensä. Arvioinnin tarkoituksena on tukea Maaseutupolitiikan neuvoston tulevien kausien valmistelua ja käytännön työskentelyä.

2.2 Arvioinnin tavoite

Arvioinnin tavoitteena on arvioida vuonna 2016 asetetun MANEn toiminnan organisoitumista ja työtapojen tuloksellisuutta sekä vaikuttavuutta maaseutupolitiikkaan. Arvioinnin tuloksia on tarkoitus hyödyntää vuoden 2021 alussa asetettavan MANEn toiminnassa.

Arvioinnilla pyritään hakemaan vastauksia mm. siihen, miten MANEn toiminnan avulla poliittista vaikuttavuutta voisi vahvistaa maaseutupolitiikan saralla, sekä mikä toimintatapa olisi MANEn tehtävien ja kokonaisohjelman toimenpiteiden eteenpäin viemiseksi tehokkain ja tuloksellisin. Miten MANE:n tulisi kehittää toimintaansa politiikkavaikuttajana sekä oppivana, innovatiivisena verkostona? Arvioinnista saadaan vastauksia MANEn toiminnan vaikuttavuudesta kansallisen, alueellisen ja paikallisen toiminnan näkökulmasta.

Arviointi kohdistuu MANEn toimintaan kokonaisuudessaan, kaikki MANEn työmuodot (erityisesti MANE, sihteeristö, temaattiset verkostot ja hanketoiminta) erikseen huomioiden.

Arvioinnissa tulee hyödyntää vuonna 2012 julkaistun YTR:n arvioinnin tuloksia sekä temaattisia verkostoja koskeva vuonna 2016 laadittu arviointia.

2.5. Arviointikysymykset

Arvioinnilla selvitetään/ vastataan seuraaviin kysymyksiin:

1. MANEn toimintatapa ja organisoituminen

Miten MANE on onnistunut

- toiminnan organisoinnissa suhteessa maaseutupolitiikalle asetettuihin tavoitteisiin?
- sektorihallinnossa toimimisessa?
- verkostomaisena toimijana?
- jäsenten ja taustatahojen sitouttamisessa maaseutupolitiikan tavoitteisiin ja MANEn tehtävien toteuttamiseen sekä verkostomaiseen ja poikkihallinnolliseen toimintaan?

Ovatko MANEn työtavat ja toimenpiteet riittävät tavoitteiden saavuttamiseksi

- Missä työtavoissa ja toimenpiteissä on onnistuttu parhaiten, missä heikoiten?
- Onko MANEn sihteeristön rooli neuvoston valmistelevana elimenä sekä annettujen tehtävien toteuttajana onnistunut?
- Ovatko temaattiset verkostot työmuotona oikea tapa toimeenpanna kansallista maaseutupolitiikkaa?
- Tarvitaanko uusia työtapoja ja toimenpiteitä? Jos kyllä, millaisia?

2. Maaseutupolitiikan ja MANEn asemoituminen aluekehittämisen kentässä

- Mikä on MANEn rooli ja asema aluekehittämisen kentässä?
- Miten MANEn työtä ohjelmiseen ja strategioineen on hyödynnetty esimerkiksi EU-osarahoitteisissa ohjelmissa ja kansallisessa aluekehittämisessä?
- Miten yhteistyö toimii kaupunki- ja saaristopolitiikan sekä kansallisen aluekehittämisen kanssa?
- Millaisia kehittämistarpeita yhteistyössä on?

3. Maaseutupolitiikan vaikuttavuus

- Mikä on MANEn linjausten ja päätösten valtakunnallinen, alueellinen ja paikallinen vaikuttavuus?
- Miten maaseutupolitiikalla edistetään lainsäädännön tavoitteita ja painotuksia?
- Mikä on käytettyjen menetelmien osuvuus ja vaikuttavuus?

Kysymyksiä voidaan vielä täsmentää ja täydentää valitun arvioinnin tekijän ja tilaajan kanssa käytävässä keskustelussa.

Arvioinnin tuloksena syntyvään loppuraporttiin tulee sisällyttää kehittämissuhteita siitä, miten MANEn toimintaa ja organisoitumista voidaan parantaa sekä kansallisen maaseutupolitiikan vaikutusta kehittää.

3. Raportointi ja ohjaus

Arvioinnin tilaaja on maa- ja metsätalousministeriö. Työtä ohjaamaan asetetaan ohjausryhmä. Arvioinnin tekijällä on oltava valmius esittää tilaajalle arvioinnin alustavia tuloksia myös toteutusjakson aikana. Maaseutupolitiikan neuvostoa tulee kuulla arvioinnissa.

Loppuraportin tulee sisältää suomenkielinen raportti ja tiivistelmä. Lisäksi arvioinnin tekijä tulee laatia raportin esittelydiat suomeksi.

4. Menetelmät ja käytettävissä olevat tietolähteet

Arvioinnin tekijän on tarjouksessaan esitettävä ne menetelmät ja aineistot, joita tutkimuksessa pääasiassa tullaan käyttämään.

Arvioinnin tausta-aineistoa

- Maaseutupolitiikan toimenpideohjelma 2014-2020: Maaseutu mahdollisuutena.
- Maaseutupolitiikkaan liittyvät selvitykset, tutkimukset ja arvioinnit, www.maaseutupolitiikka.fi
- Maaseutupolitiikan neuvoston pöytäkirjat, toimintasuunnitelmat ja toimintakertomukset

5. Selvityksen/arvioinnin aikataulu

6/2020	Arvioinnin tekijän valinta ja neuvottelut sopimuksesta Ohjausryhmän kokouksia
10/2020	Loppuraportin luonnos ohjausryhmälle
11/2020	Työpaja tms. arvioinnin havainnoista tilaajan kanssa
12/2020	Loppuraportin luovutus tilaajalle